

App MyTelio in veel PI's enige manier om contact kunnen leggen met cliënt

Communicatieproblemen tussen advocaat en cliënt in Huizen van Bewaring nog niet van de baan

Joep Lindeman & Wouter de Zanger

Utrecht - Van de totale gedetineerdenpopulatie in Nederland, zit ca 44 procent in 'voorlopige hechtenis'. Dat wil zeggen dat deze gedetineerden in afwachting zijn van de behandeling van hun strafzaak. Deze gedetineerden zitten veelal in een Huis van Bewaring (HvB). Deze Huizen van Bewaring zijn vaak een onderdeel van een grotere Penitentiaire Inrichting (PI). In diezelfde PI zit dan vaak ook een 'gewone' gevangenis.

Het voorbereiden van een strafzaak vanuit de cel is niet gemakkelijk en daarom mag van een HvB verwacht worden dat het zich inspannt om deze voorbereiding zo goed mogelijk te faciliteren. Vroeger stond er in artikel 26bis van de Beginselenwet gevangeniswezen (Bgw) een hele duidelijke instructie: 'Onveroordeelden worden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die voor het doel hunner opsluiting of in het belang der orde volstrekt noodzakelijk zijn.'

Iedere gedetineerde weet echter dat het maar in zeer beperkte mate mogelijk is om met de raadsman te spreken

Voormalig Huis van Bewaring in Assen heette vroeger Huis van Arrest

Met 'onveroordeelden' werden natuurlijk de voorlopig gehechten bedoeld. Die wettelijke bepaling bevatte het beginsel van minimale beperkingen en was terug te voeren op de zogenoemde onschuldpresumptie. Volgens de Commissie-Van Hattum (die in 1977 onderzoek deed naar HvB's) vloeide er drie belangrijke opdrachten uit voort: namelijk dat de penitentiaire autoriteiten ervoor zorgen dat de gedetineerde wordt beveiligd, dat de zogenoemde detentischade zoveel mogelijk wordt beperkt en dat een goede rechtsgang wordt bevorderd. In verband met dat laatste schreef de commissie dat 'dienstverlening naar eigentijdse maatstaven mogelijk blijft'.

Het beginsel van minimale beperkingen geldt inmiddels voor alle gedetineerden (artikel 2 Penitentiaire Beginselenwet). In de jaren 1990 stelde minister van Justitie Winnie Sorgdrager nog onomwonden dat het bevorderen van een goede rechtsgang voor onveroordeelden een belangrijke functie blijft van de HvB's: 'Een goede bereikbaarheid van de inrichting en toegang tot de gedetineerde voor (...) rechtshulpverleners (...) staat voorop.' Dat betekent bijvoorbeeld dat een advocaat zijn cliënt moet kunnen bezoeken. En de eerdergenoemde 'eigentijdse maatstaven' suggereren ook dat de dienstverlening van de advocaat met haar tijd mee mag gaan. Daarbij denken we dan al gauw aan moderne wijzen van

communiceren, zoals telefoneren en mailen/appen. Iedere gedetineerde weet echter dat het maar in zeer beperkte mate mogelijk is om met de raadsman te spreken, of dat nu face to face is of via de telefoon. Mailen of appen is al helemaal niet gebruikelijk.

MyTelio

De vraag is natuurlijk of deze praktijk strookt met het beginsel van minimale beperkingen en met de taak van het HvB om de goede rechtsgang te bevorderen. Het staat immers als een paal boven water dat advocaten met hun cliënten moeten communiceren om de strafzaak voor te bereiden. In dat verband willen we in dit stukje wat nader stilstaan bij het systeem MyTelio. Sinds de invoering in 2018 is de app MyTelio in veel PI's de enige manier waarop advocaten zelf contact kunnen leggen met hun cliënt. Het idee was om op deze manier terugbelverzoeken (advocaat belt PI, PI moet vervolgens zorg dragen van het doorgeven van het terugbelverzoek aan de gedetineerde) niet meer nodig te maken - alhoewel het in sommige PI's nog steeds mogelijk is om een terugbelverzoek te doen. Advocaten kunnen in de app (bijvoorbeeld op hun telefoon) een gesproken bericht achterlaten voor hun cliënt. Dat bericht kan een terugbelverzoek zijn, maar kan ook een mededeling zijn over de voortgang van de zaak. Dat laatste doen advocaten niet vaak, omdat er signalen zijn (geweest) dat alle gesproken berichten op MyTelio worden opgenomen en dus kunnen worden

teruggeluisterd. Lastig aan het systeem is dat gedetineerden alleen weten dat iemand een bericht voor ze heeft ingesproken als ze uit zichzelf hun account controleren of voicemailberichten. Ze krijgen bijvoorbeeld geen seintje dat ze een bericht hebben ontvangen.

Dat is problematisch met het oog op het (hierboven besproken) uitgangspunt dat gedetineerden en advocaten vrijelijk en gemakkelijk met elkaar moeten kunnen communiceren. Dat wordt moeilijk gemaakt als een advocaat afhankelijk is van de vraag of de gedetineerde uit zichzelf, zonder seintje, zijn MyTelio-account controleert op berichten. Dat geldt niet alleen waar het gaat om de strafzaak zelf, maar ook bij bijvoorbeeld klachten over de behandeling in de PI of (bezuur of beroep tegen) een eventuele overplaatsing. Ook bij zulke kwesties verlenen advocaten vaak rechtsbijstand en is het noodzakelijk om snel contact te kunnen leggen. Bij de invoering voelden den Nederlandse Vereniging van Strafrechtadvocaten en de Nederlandse Vereniging van Jonge strafrechtadvocaten deze problemen al aankomen. Daarom (en omdat de advocaat geld moet betalen voor het gebruiken van de app) spanden zij toen een kort geding aan tegen de verplichte invoering van dit systeem. De rechter ging in die eis niet mee, maar gelastte wel enige aanpassingen in het systeem. Er zijn de laatste tijd wel een paar verbeteringen doorgevoerd. Na verschillende klachten moet elke PI het mogelijk maken voor advocaten om in gevallen van spoed de

receptie van de PI te benaderen. Dat moet ook mogelijk zijn indien geen sprake is van spoed, maar de advocaat geen contact krijgt met zijn cliënt. Als hij al (tevergeefs) een voicemailbericht heeft ingesproken, dient de receptiemedewerker dit door te geven aan de PIW'er, die bij de gedetineerde nagaat waarom hij geen contact heeft opgenomen met zijn advocaat. Indien nodig wordt de gedetineerde begeleid bij het uitluisteren van de voicemail.

Dit najaar vindt een nadere evaluatie plaats van de ervaringen met MyTelio. De in deze tekst besproken bezwaren zullen dan ongetwijfeld naar voren komen, samen met misschien nog meer problemen waar advocaten en hun cliënten tegenaan lopen. Aanpassing van het systeem door gedetineerden een seintje te geven dat ze een bericht hebben ontvangen of door gedetineerden een (door de PI geleverde) telefoon op cel of op de afdeling te laten hebben, zou hier voor een sterke verbetering kunnen zorgen. Al met al lijkt met de MyTelio app enerzijds invulling te zijn gegeven aan de taak van het HvB om de rechtsgang te bevorderen en contact tussen raadsman en cliënt te faciliteren. Anderzijds zitten er haken en ogen aan de app die dat contact juist weer belemmeren. Van het echt minimaliseren van de beperkingen kan dus niet worden gesproken.

(Joep Lindeman, Universitair Hoofddocent Straff(proces)recht aan de Universiteit Wouter de Zanger is advocaat te Amsterdam. Beide auteurs zijn ook actief voor de Stichting Mens en Strafrecht).